

„Przegląd Zdrojowy“
wychodzi 1 i 15 każdego
miesiąca przez przeciąg
6 miesięcy.

Adres Redakcyi i Admini-
stracyi:
ulica Starowiślna L. 12.
Telefon 449.
Konto czek. Nr. 864.330.

Osobom i instytucjom
pragnącym pismo nasze
otrzymywać stale, będzie
„Przegląd Zdrojowy“ nad-
syłany **darmo** za przesła-
niem adresu.

PRZEGLĄD ZDROJOWY

Pismo poświęcone sprawom zdrojowisk
= i miejsc klimatycznych krajowych. =

Redaktor główny: **Dr. Zenon Pelczar.**

Redaktor naczelny: **Dr. Jan Frączkiewicz.**

Ceny ogłoszeń:

Ogłoszenia za 1 wiersz pe-
titowy lub jego miejsce 40
gr. — Nadesłane za wiersz
garmondem lub jego miej-
sce 1 kor. — Ogłosze-
nia oprócz Administracyi
przyjmują R. Mosse i E.
Braun we Wiedniu.

Skład główny we Lwowie:
w Księgarni H. Altenberga;
w Warszawie: Księgarnia
Gebethnera i Wolfa.

Rękopisów nie zwraca się.

TREŚĆ: Dr. Zenon Pelczar: Truskawiec. — Dr. B. Skórczewski: Historia Krynicy. — Lubień. — Dr. E. Damański: Kilka słów o zastosowaniu wody iwonickiej w pewnych postaciach miażdżycy tętnic. — Listy z Krynicy. — Turystyka. — Głosy publiczności. — Rozmaitości. — Ogłoszenia.

TRUSKAWIEC

Podał

Dr. Zenon Pelczar.

W roku 1905 wzrosła frekwencja gości do liczby 3200 — potrajając się w ostatnich latach dziesięciu. — Najlepszym to chyba dowodem siły i żywotności Truskawca a zarazem uznania i zaufania ze strony lekarzy i pacjentów.

I rzeczywiście zawdzięcza zakład powodzenie swe nie chwilowej modzie ani kaprysowi a nawet nie urządzeniem swoim, którym daleko jeszcze do ideału, lecz temu, co przed wiekami dała mu matka natura, t. j. czynnikom leczniczym, źródłom, położeniu i warunkom klimatycznym. — Poza tem nie posiada zakład nic takiego, coby atrakcją dla obcych stanowiła, gromadzą się w nim prawdziwie cierpiący i chorzy — a gromadzi ich skuteczność zdrojowiska i wdzięczność dla niego.

Skuteczne czynniki lecznicze wywalczyły Truskawcowi sławę, którą się cieszy — a jeśli jeszcze nie zajął stanowiska, które w rzędzie uzdrowisk zająć powinien i na jakie zasługuje — winą tego jest, że przez długi szereg lat wprost tamowano rozwój zakładu, starając się wyzyskać tylko chwilowo pomyślne warunki a nie zabezpieczając budżetemu się zakładowi przyszłości.

Przejdźmy pokrótce historię blisko stuletnią zakładu — a przekonamy się, że dopiero od lat kilkunastu wszedł na tory prawdziwego i prawidłowego a racjonalnego rozwoju.

Przed 100 laty znaną była już nie tylko w okolicy najbliższej — ale w dalszych stronach skuteczność wód tamtejszych i błota z okolicy źródeł w cierpieniach reumatycznych.

Znaną była solanka — której apretór do kąpieli używano do warzenia soli. Stała też tutaj przed laty podobnie jak w pobliskich wsiach warzelnia rządowa, później przez rząd zarzucona, gdy cały ruch warzelniczy skoncentrowano w Drohobyczu i Stebniku. — Rząd austriacki

zniósł tu warzelnię, natomiast zaprowadził a raczej zapoczątkował zakład kąpielowy, dobudowując do karczmy 4 kabiny kąpielowe.

Nikłe też były owe początki dzisiaj kwitnącego zakładu — i przez lata całe nie miał tenże należytej opieki i dbałości, która by mu zapewniła dalszy rozwój. — Przy podobnem staraniu wiele innych zakładów znikłoby z horyzontu i popadłoby w zapomnienie.

Truskawiec ratowała jednak zawsze wypróbowana już wówczas skuteczność źródeł — jedynąca mu sławę nawet u obcych. Bez ogłoszeń, nieodzownej dziś reklamy zjeżdżały tłumy całe kuracjuszków nawet z dalekich jak na owe czasy stron, bo z Bukowiny i Rumunii całymi taborami na całe lato — i nieźle też zakładowi w owych działach czasach — jeśli zważymy, że niepoślednią atrakcją zyskiwał klientelę — gdy wówczas nie każdego stać było na dalekie koźmi podróże i gdy tylko wybrańcy losu pozwalać sobie mogli na kilkumiesięczne w Truskawcu kuracje.

Liczny dorocznie zjazd gości musiał wywołać konieczne rozszerzenie zakładu — budowę kilku domków, celem pomieszczenia napływającej publiczności — reszta mieściła się po chłopskich chałupach, zadawalniając się dachem nad głową — a korzystając z pomyślnych dla odzyskania zdrowia warunków.

Z czasem spółka izraelitów kupiwszy zakład objęła w nim rządy. I nastały smutne dla głośnego już zakładu czasy — pozornie zakład rósł — rosła frekwencja — zmieniała się jednak raptownie na niekorzystną jakość gości. — Nie zrobiono wówczas znowu nic dla rozwoju zakładu — współnikom rozchodziło się jedynie o wyciągnięcie jak największych zysków o wydanie jak największej ilości kąpieli.

Ściągano też jak najstawniejszych rabinów — za którymi ciągnęły tłumy ciemnego motłochu — któremu rabini nakazywali się kąpać, sprzedając mu odstąpione przez zakład bilety kąpielowe. Interes szedł wcale dobrze, zakład

W Interesie własnego zdrowia

powinien każdy żądać wszędzie tylko

Tutek cygaretowych z fabryki Rudolfa Herliczki w Krakowie

Ostrzega się przed licznymi naśladownictwami! — Wzory i cenniki wysyła fabryka darmo i opłatnie.

jednak upadał, znikła z jego widowni postać obywatela, ustępując przed rzeszą ciemnego motłochu, podobnie jak niknąć poczęły lasy i kilkusetletnie dęby z okolicy Truskawca, a których tylko 3 jak na pokaz pozostało przy drodze wiodącej z Drohobycza przez las „Bańki“ wzbudzając do dziś dnia podziw w przyjeźdźnym. (C. d. n.)

Dr. B. SKÓRCZEWSKI.

Historia Krynicy.

IV. Od początku do upadku I-go okresu.

Z chwilą, gdy rząd zakupił zdroj krynicki i przyległe grunty, uważał swe zadanie na razie za skończone: zabezpieczył się, że nikt nie mógł wejść w jego posiadanie. Nie miał on zamiaru, aby tu wytworzyć zdrojowisko, ale raczej przypuszczaćby należało, że zakupno to uczynił właśnie dlatego, aby zdrojowisko należyte powstać tu nie mogło.

Od zagarnięcia Galicyi rząd austriacki miał dwa dążenia na celu: aby w tym „odzyskanym kraju“ wytepić doszczętnie wszystko, co jest polskie, oraz aby ten kraj doprowadzić do zupełnego upadku finansowego, by nie miał siły przeciwdziałać. Wszelkiego rodzaju przemysł był niebezpieczny, dlatego go tępił bezwzględnie. Wobec tych dążeń w kierownictwie Galicyi nie można przypuszczać, aby sam rząd zamierzał rozwinąć tutaj przedsiębiorstwo zdrojowe. Gdyby ono było najrentowniejsze, to ta renta byłaby nieskończenie małą i nic nie znaczącą wobec szkody, jakaby powstała w kierunkach politycznych. Po europejsku prowadzone przedsiębiorstwo zdrojowe wpłynęłoby na podniesienie dobrobytu licznych współprzedsiębiorców, a przytem polacy znaleźliby punkt zborny, któryby źle oddziaływał na dążenia germanizacyjne.

Po tem wyjaśnieniu nie będzie nas dziwić postępowanie rządu w administracji Krynicy. To nie jest administracja przedsiębiorstwa czysto finansowego, ale od początku do dzisiaj główne znaczenie ma tu podkład polityczny. Nie działa się tu według rachunku kupieckiego lub ekonomii politycznej, ale wszystko zależy od „vis major“, od zabiegów i wpływów jednostek nie związanych bezpośrednio z interesami lecz myślących szerzej, mających na oku dobro ogólne i dążenia patriotyczne.

Nabyty zdroj z gruntami oddano prefektowi w Muszynie. W r. 1801 rozpisano licytację na dzierżawę zdrojowiska, ale nikt się nie zgłosił, bo nie było przedmiotu dzierżawy, nie było żadnych urzędzeń. To samo powtórzyło się w roku 1802 i następnych, wreszcie w roku 1803 polecono przedłożyć plany na budowę domu o 6 izbach i 9 komór-

kach łaźniowych, nad czem dwa lata pracowano, w końcu w roku 1805 zawarto umowę z Andrzejem Rothem o budowę karczmy i stajni murowanej za cenę 2596 złr. Nadto prowadzono długą korespondencję z zarządem dóbr ks. Lobkowicza w Bilinie o fabrykanta, któryby tu wyrabiał kamionki. W r. 1805 znalazł się nareszcie dzierżawca, Jan Hecht, który objął Krynicy za opłatą roczną 251 złr. oraz 40 złr. od wyszynku wina, na lat 12, ale po roku porzucił tę dzierżawę.

Nawet w takich warunkach zdrojowisko krynickie nabierało rozgłosu, bo w dziesiątym roku wysyłka wody doszła do 14.000 flaszek a frekwencja się powiększała i w szóstym roku doszła do 180 osób, jak to widać w załączonej tablicy:

I. 25-cio lecie.

Rok	Frekwencja osób	flaszek wody wystano	Wkłady Złr.	Dochód Złr.	Dzierżawca	Lekarz	
1800	70		50	89	Zawładowcy	Jahl	
01	90		150	120		„	
2	100			130		Duckowski	
3	126			205		Muszyński	
4	176			251		„	
5	180		2.596	251		Hecht	
6	190			394		Bosewitz	Dr. Nennel
7	160			394		„	
8	220	14.657		1058		Hoffman	Dr. Harland
9	102	9.971		1304		„	„
10	532	14.147	44.655	1881	Kowiecki	„	
11	280	19.385			1182	„	„
12	134	6.647			1156	„	„
13	180	9.134			1619	„	Dr. Stirba
14	108	12.000			1619	„	„
15	123	11.535			1642	„	„
16	104	7.560			1696	„	„
17	139	9.249			1743	„	„
18	150	5.191			1807	„	„
19	279	9.617			1807	„	„
20	462	7.209		574	„	„	
21	114	5.210		574	Pohlman	„	
22	144	5.431		574	„	„	
23	130	8.031		574	„	„	
24	128	8.162		574	„	„	

Pomnik Prof. Dra Dietla w Krynicy.

W r. 1805 z pośród grona tych 180 osób przybyłych do Krynicy, a niezadowolonych tem, że nie znaleźli nawet najskromniejszych urzędzeń, powstała ta „vis major“, która dodatkowo wpłynęła na losy zdrojowiska. Nie wiadomo jakie szczegółowo osoby tu działały, ale sprawa krynicka dotarła do samego cesarza, któremu Dr. Mikolasch nadlekarz pułku księcia Czartoryskiego*) przedłożył smutny stan zdrojowiska,

*) W Wiedniu od r. 1782 do 1791 była z 60 młodzieży szlachty z Galicyi nadworna gwardya pod dowództwem ks. Czartoryskiego generała ziem polskich.

Jan Michalik, Cukiernia Lwowska
Krajowa Fabryka Czekolady i Kakao
Kraków, ulica Floryańska L. 45. — Telefonu Nr. 466.

wskazał, jakby je podnieść należało z nadmienieniem, że w tych warunkach podjąłby się 20-letniej dzierżawy i prowadzenia. Ponieważ i sekretarz gubernialny Nicolaj dobrze był usposobiony dla Krynicy, dlatego rząd gubernialny wysłał w roku 1806 do Krynicy fachową komisję złożoną z Prof. Dr. Schultesa, starosty Riedeswalda, inspektora Nossberga, inżyniera Molla i prefekta muszyńskiego Rihma.

Ta komisja sześć dni bawiła na miejscu, zbadała sprawę gruntownie i jasno określiła, co tu robić należy. Konieczną jest poprawa komunikacji z krajem, budowa domów dla gości, oraz łazienek, a kierownikiem zakładu powinien być stały lekarz. Potok należy odsunąć od źródła, przenieść go na drugą stronę doliny, usypać silny wał ochronny, któryby zarazem był głównym gościńcem. Zdrój trzeba na nowo ująć i o-cembrować, wodę chemicznie rozebrać a dłużej rozsyłki założyć fabrykę kamionek.

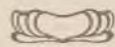
To wszystko wkrótce zostało spełnione. Rozbiór wody krynickiej oddano Prof. Drowi Schultesowi, który wynik swej pracy ogłosił drukiem już w następnym roku 1807 po niemiecku i francusku. Ta praca była tak gruntowna, że po stu latach składniki chemiczne w tej wodzie tak co do ilości i jakości znajdujemy prawie zupełnie zgodne, gdy niedawno przedtem wykonane rozbiory Hacqueta wielce się różnią, bo wykazują blisko 5 razy więcej sody, 6 razy mniej wapna 3 razy mniej kwasu węglowego, a za to aż 140 razy więcej kwasu siarkowego. Według Hacqueta woda krynicka miała być szczawą sodowo gorzką, gdy według Schultesa jest szczawą wapienno żelazistą, i taką do dziś pozostała.

Rząd od tego czasu nie szczędził pieniędzy, bo przez 5 lat wydał na inwestycje 61328 złr. Zakupiono grunta wzdłuż drogi i w parku za 5000

złr. Wydano na budowlę: „dom zdrojowy pod barankiem“ (zburzony 1888 r.) 5362 złr., łazienki z kotłami 6993 złr., dom dzisiejszy „Sądówka“ 900 złr., murywana stajnia i wozownia 5852 złr., dom dla lekarza zdrojowego 5053 złr., budowa lodowni 760 złr. Na kanalizację wydano 5373 złr.

Pracę podjęto na wszystkich punktach wskazanych przez komisję. Już w roku 1807 usypało wał na palach i faszynach celem oddalenia strumyka od źródła i na nim przeprowadzono gościńiec biegnący od Sącza do Muszyny. Mur zaś wzdłuż rzeki o długości 300 sążni wybudowano dopiero po powodzi w roku 1868 i 1869 kosztem 5000 złr. Przytem rozpoczęto bu-

downę domów, sprowadzono fabrykanta kamionek i ustanowiono stałego lekarza zakładowego.

LUBIEŃ.

Wedle najnowszych rozbiórów chemicznych posiadają wody ze źródeł najczęściej używanych i uczęszczanych miejsc kąpielowych w 10.000 następujące ilości siarki:

Lubień	1•11173
Akwizgran cieplice	0•38000
Baden cieplice	0.11000
Busk (Król. polsk.)	0•2800
Eilsen	0•5700
Hockony	0•0900
Lubień	1•11173
Mehadia cieplice	0•93000
Meinberg	0.3600
Piszczany cieplice	0.2100
Swoszowice	0•4500
Trenczyn cieplice	0•0200
Worażyn cieplice	0•0700
Lubień	1.11173

Jak z powyższego zestawienia widzimy, posiadają źródła lubieńskie największą ilość siarki ze wszystkich źródeł europejskich, nie wyłączając najsłynniejszych Cieplic. To też nic dziwnego, że ś. p. Prof. Dietl już w roku 1857 o Lubieniu powiedział: „Galicya może być dumną z posiadania źródła, którego by jej wszystkie inne kraje pozazdrościć mogły. Jest to drogi skarb dla cierpiących to najsilniejsze ojczyście źródło siarczane. Źródła lubieńskie są chlubą kraju, godne wszelkiego zaufania i uznania od lekarzy i od publiczności, gdyż nie zawiodą nigdy ani oczekiwania

lekarzy. ani nadziei chorych. Na mocy jego własności chemicznych przyznajemy zdrojowi Lubienia pierwsze miejsce między źródłami siarczanymi w Europie“.

Mając za sobą tak poważne świadectwa jak powyższa tabela porównawcza, najochlebniejsze oceny najstarszych balneologów (bo już Wojciech Czko o Lubieniu pisał) i wszystkich balneologów nowoczesnych z ś. p. Prof. Dietlem na czele z jednej strony, a niektóre tradycje z drugiej strony, jest Lubień powołanym do tego, ażeby w przyszłości odegrał wybitną rolę w gospo darstwie krajowem, i stał się dźwignią dobrobytu całego powiatu.

Lubień.

**ZDZISŁAW
ZDANOWICZ**

w Krakowie, ul. Sławkowska 3

Hotel Saski

poleca:

Kapelusze - Cylindry P. & C.
Habiga, Scotta i inne - Bie-
liznę męską - Krawaty- Rę-
kawiczki - Płaszcz - Pele-
ryny gumowe nieprzemakal-
ne - Kufry - Torby - Paski
Plaidy - Necessery.

Że Lubień się nie podniósł do dziś dnia tak, jakby to na mocy jego znakomitych wód być powinno, to wina leży w systematycznym omijaniu krajowych zdrojowisk przez Rodaków, którzy ulegając modzie wywozili drogi grosz z kraju udając się do obcych Badów. Była to kryzys która wszystkie nasze zakłady niestety z wielką szkodą dla kraju przejść musiały. Dopiero ostatnie wypadki polityczne jak „Września“ wywołały szczęśliwą dla kraju reakcję i odezwały się po całym kraju patryotyczne hasła uprzemysłowienia kraju. Z jednej strony nasza patryotyczna prasa, z drugiej ogół patryotycznie myślących lekarzy skierowały ruch pacjentów do krajowych zdrojowisk i jakkolwiek dopiero trzy lata ta dążność trwa, to odbiła się ona bardzo dodatnio na naszych zdrojowiskach krajowych i niektóre jak n. p. Lubień w tym krótkim czasie zupełnie się odrodziły. Pomijając inwestycje z poprzednich trzech lat, jak postawienia dwóch nowych domów, odrestaurowania innych domów i łazienek oraz zaprowadzenia w tychże centralnego ogrzania, przebudowano i powiększono w tym roku Hotel Concordia i urządzono z ogromnym komfortem, zaprowadzono maszynę parową do obsługi łazienek, zbudowano ładny pawilon dla muzyki i przeprowadzono już pertraktacje z firmą krakowską celem instalacji światła elektrycznego około którego się wkrótce roboty rozpoczną. W sezonie ma zjechać inżynier warszawski, który na miejscu ma sporządzić plan nowego domu zdrojowego i kilku wил mieszkalnych. Tak Lubień w krótkim czasie nie tylko, że wyrówna zagranicę, ale przewyższy takową.

P....

Kilka słów o zastosowaniu wody iwonicckiej w pewnych postaciach miażdżycy tętnic.

Podał

Dr. E. Damański, lekarz zdrojowy w Iwoniczu.

Dokończenie.

Pracując przez lat kilka na terenie iwonicckim, obfitującym w sole jodowe, gdzie rok rocznie setki ludzi doznaje, jeżeli nie wyleczenia, to przynajmniej poprawy w swoim stanie zdrowia, zachęcony przez prof. Wiczkowskię, starałem się w niniejszej pracy wyszukać podstawę realną, tłumaczącą te wyniki i przeprowadziłem cały szereg doświadczeń na odpowiednich chorych oddziału II. wewn. w szpitalu powszechnym we Lwowie. Badanie swoje przeprowadzałem w sposób następujący:

Oznaczałem ciśnienie krwi w tętnicy ramieniowej zapomocą sfigmomanometru Riva-Rocci'ego przez dwa dni przed podaniem wody iwonicckiej, następnie codziennie przez cały czas w 1—2 godziny, jakoteż w 5 godzin po wypiciu, w końcu przez dwa dni po zaprzestaniu picia wody iwonicckiej. Zaznaczyć muszę, że mankię aparatu zakładałem w pozycji leżącej chorego, na

rękę powyżej łokcia. Podawałem wodę iwoniccką przez 10 dni po dwie szklanki rano na czczo i 2 szklanki po południu, przy zachowaniu stosownej diety, a więc unikaniu potraw kwaśnych i napojów wysokowych, by nie wywołać zaburzeń żołądkowych. Niektórym chorym podawałem później po trzy, a nawet cztery szklanki rano i po południu, wreszcie próbowałem podawać wodę iwoniccką łyżkami i to po 3 łyżki co 2 godziny, i przy tem ostatnim sposobie poleciłem chorym wstrzymać się o ile możności od innych płynów. Najpierw użyłem do badania chorych z prawidłowym ciśnieniem tętniczym i z brakiem zmian w naczyniach, potem oznaczałem ciśnienie u chorych na miażdżycę tętnic w różnych okresach rozwoju i z różnemi powikłaniami.

Z doświadczeń kilkunastu chorych wynika, że głównym czynnikiem, wpływającym na ciśnienie tętnicze, jest ilość wody wprowadzonej do ustroju i że z tym faktem każdy lekarz liczyć się musi i indywidualizować stosownie do okresu rozwoju miażdżycy tętnic. Z drugiej strony nie można wykluczyć, że nawet tak małe dawki jodu, jakie się znajdują w wodzie iwonicckiej, mianowicie 0.024 na 1000 gr. mają przecież swoje znaczenie lecznicze.

Już Kl. Bernard w r. 1853 dowiódł, że sole jodowe częścią moczem zaraz się wydzielają, częścią pozostają przez długi czas w ustroju tak, że przy dłuższem ich używaniu coraz więcej jodu zatrzymuje się w ustroju i rozwija swoistą działalność, to jest zmniejsza się do pewnego stopnia lepkość krwi, a tem samem ciśnienie. I ja w doświadczeniach swoich już po kilku dniach użycia wody iwonicckiej, wykazałem wybitne ślady jodu w moczu podobnie jak Kisch, co dowodzi, że jod istotnie zatrzymuje się w ustroju.

Tak więc reasumując te wyniki swoich doświadczeń przychodzę do wniosku, że do leczenia w zdrojowiskach w jod obfitujących nadają się chorzy na miażdżycę tętnic i to w pierwszym okresie choroby, kiedy zależy na wzmożeniu ciśnienia tętniczego; ale jest to miejsce także dla chorych na miażdżycę w późniejszym okresie z tem tylko zastrzeżeniem, że ilość wody jodowej będzie podawaną pod kontrolą ciśnienia krwi w tętnicach. Naturalną rzeczą jest, że wielki wpływ na uzdrowienie chorych wywierają inne czynniki, które za sobą przynosi pobyt w zakładzie zdrojowiskapielowym, a więc oddalenie z domu, usunięcie się od trosk domowych, dobre warunki klimatyczne, a wreszcie oddanie się chorych zupełnie wskazanemu leczeniu, w czem dzielnie dopomaga zastosowanie kąpieli gazowych, które w Iwoniczu są dobrze urządzone.

Kończąc pozwalam sobie podziękować Panu Prof. Drowi Wiczkowskiemu za pozwolenie użycia materiału, cenne wskazówki i pomoc przy pracy.

(„Tygodnik Lekarski“, Maj 1906).

FORMAN.

(Chlormethylmenthyleter C₁₀ H₁₉ O CH₂ Cl).
Przeciw katarowi! Przez wielu lekarzy klinicznie wypróbowany i używany jako **swoisty, idealny lek w katarze**. Polecany jako środek ochronny i kojący w grypie. Sposób zastosowania: Jako zapobiegawczy lub w lekkich postaciach nieżytowych **formanowa wata**. W cięższej postaci nieżyty **formanowe pastylki** do wziewań zapomocą **formanowego naczynia do wziewań**. Użyty stosownie nie zawodzi. — Próbki i literatura opłatnie.

Drezdeńskie Chemiczne Laboratorium, Lingner, Drezno.

Filia dla Austro-Węgier: K. A. LINGNER, Bodenbach n. E. (Podmokłe).

Listy z Krynicy.

II.

Dnia 10 czerwca 1906.

Jeszcze raz wracam do ankiety nad sprawą zdrowisk. Najdłuższą była tam dyskusja o „Komisyi zdrojowej“, przyczem wypowiedziano zdania i poglądy bardzo różnorodne; ostatecznie jednomyślnie zgodzono się, by zatrzymać nadal Komisyę zdrojową, ale zapewnić jej prawidłowe funkcjonowanie.

W zdrojowisku Krynicy są rządy niezwykle skomplikowane, albowiem na obszarze dworskim władza spoczywa w rękach zarządcy, jako przedstawiciela rządu, którego zdrojowisko jest własnością. Tuż obok tej własności ugrupowali się z kapitałem wielokrotnie większym prywatni przedsiębiorcy, osobiście właściciele domów — tak zwani osadnicy. Ci podlegają władzy gminnej krynickiej a poczęści także słotwińskiej. Właściwa gmina Krynicy jest starą wsią ruską z ludnością wyłącznie rolniczą, a osadnicy, czyli mieszkańcy zdrojowiska, są obrządku łacińskiego, a lubo są mniej liczni niż tubylcy, ale przedstawiają wysokie kapitały. Ztąd w samym urzędzie gminnym jest rozdział na Krynice źródł i Krynice wieś. Trzecią władzą jest Komisyja zdrojowa, która dawniej istniała na podstawie „prowizorycznej instrukcyi“ wydanej przez dyrekcję dóbr państwowych a zatwierdzonej przez ministerstwo, zaś od roku 1905 na podstawie statutu wydanego przez namiestnictwo w porozumieniu z Wydziałem krajowym.

W skład tej Komisyi zdrojowej wchodzi: 1) delegat namiestnictwa (starosta) jako przewodniczący, 2) delegat Wydziału krajowego, 3) przełożony obszaru dworskiego (zarządca), 4) naczelnik gminy Krynicy, 5) naczelnik gminy Słotwiny, 6) lekarz zakładowy, 7) lekarz gminny, 8, 9) dwaj lekarze praktykujący co roku wybieralni, 10, 11) dwaj właściciele realności co roku wybieralni.

Trudno zaiste pomyśleć o odpowiedniejszym doborze osób mających nadawać firmę rządów zdrojowiska i mających szafować groszem publicznym z tak zwanych taks kuracyjnych. — Wielkim szkopułem do rozwinięcia szerokiej działalności Komisyi zdrojowej jest niedostateczność jej prawne uposażenie, co szczegółowo wyłuszczyłem na tem miejscu w roku 1904 N. 11. Na poprawę w tym kierunku się jednak nie zanosz, skoro na ankiecie bardzo trafny wniosek prof. Wróblewskiego, aby funkcje polityki miejscowej na czas sezonu przydzielono Komisyi zdrojowej, zyskał tylko 7 głosów i nie został przyjętym.

Działalność Komisyi zdrojowej znam od dawna i śmiało mogę twierdzić, że ona w tym szerokim za-

kresie działania, w którym nie posiadała żadnych praw, rozwijała działalność bardzo doniosłą, albowiem starostowie jako tacy działali w swym zakresie po myśli uchwał Komisyi, w tym też duchu wiele spraw załatwiali w swym znowu zakresie naczelniczy gminy, a każdy z członków w miarę sił i swych wpływów gorliwie pracowali nad poprawą stosunków w Krynicy. Niestety jej ingerencya co do gospodarstwa rządowego była żadna, bo rząd nie liczył się z jej głosem, i nie zasięgał jej opinii a nawet pomimo wielokrotnych nalegań nie oddał jej terytoryalnie zakresu gospodarczego. A przecież i tutaj godzi się zanotować fakt bądź co bądź ważny dla zdrojowiska.

Dyrekcya dóbr państwowych do wspaniałego parku krynickiego dołączyła duży las na Wojnacze i jeszcze większy na Romanówce. Ale pomiędzy parkiem a Wojnaczką od dołu aż do szczytu góry, pas ziemi przeszło 200 metrów szeroki należał do prywatnych właścicieli, przez co rozdzielone były te dwa lasy i połączenie ich ze sobą było niemożliwe. Za bardzo niedogodne i wysoko w górze leżące przejście 3 metry szerokie, które Komisyja miała własnym kosztem wykonać a nie wejść w jego posiadanie, jeno tylko za używalność żądano 1000 zlr. Komisyja tę ofertę odrzuciła, a starosta Friedrich na moje przedstawienie całkiem niespodziewanie na drugi dzień zakupił za 550 zlr. paru morgową przestrzeń ziemi u stoku góry leżącą a łączącą oba te lasy, na której przeprowadzono wygodną drogę a resztę zalesiono. Było to postąpienie racjonalne, obywatelskie

Widoki z Truskawca.

ale nie ściśle prawne, urzędowe. Komisyi wolno było drogę zakupić za 1000 zlr., ale nie miała prawa za 550 zlr. zakupować dużej przestrzeni ziemi, na której następnie drogę przeprowadzi. Dlatego po fakcie dokonany, zaraz zgłosiła się Komisyja zdrojowa do dyrekcji dóbr państwa o odkupno tego gruntu, które nastąpiło ratami w kilku latach. To kupno można było dokonać tylko w danej chwili, bezzwłocznie. Było ono ważne, bo dało rządowi możliwość zakupu gruntów powyżej leżących tak, że ta przerwa między parkiem a resztą lasów obecnie jest już prawie do szczytu zalesioną. Exemplum docet.

Gospodarstwo Komisyi zdrojowej w Krynicy we właściwym jej zakresie, to jest, obrotu funduszem kuracyjnym i na muzykę bezsprzecznie nazwać należy wzorowem. — Układanie budżetu było zawsze niezwykle gruntownie opracowywanem i nigdy nie wsuwał się tam żaden choćby najdrobniejszy wydatek, któryby nie był istotnie potrzebnym a raczej któryby nie był istotnie koniecznym. Wstawiony do budżetu wydatek nie był potem nigdy użyty jedynie dla pokrycia pozycji ale możliwie był wyzyskany jako przed-

Józef Massar Kraków, ul. Floryańska L. 15

Poleca w wielkim wyborze: **NOWOŚCI NA SUKNIE DAMSKIE**, wełny, jedwabie, batysty, zefiry i t. d. oraz ogromny wybór Nowości w konfekcyi dziecięcej.

Dla Panienek do lat 16-tu. Dla chłopców do lat 15-tu.

Towar doborowy. — Ceny umiarkowane.

miot istotnej, realnej wartości. Do tego w znacznej części przyczyniali się wykonawcy uchwał tejże Komisji — zarządcy zdrojowi — co roku zwykle przez aklamację wybierani jako zastępcy przewodniczącego.

Od roku 1896 do roku 1902 zarządca Krynicy — obecnie starosta Antoni Mravincics — w ciągu 7 lat, taką energiczną rozwinął działalność w gospodarstwie Komisji zdrojowej, że powszechnie się tutaj o nim wyrażają, iż „zastał Krynicę drewnianą, a zostawił ją murowaną“. To wyrażenie się jest o tyle trafne i słuszne, że przedtem wszędzie spotykało się drewniane baryery, poręcze, mostki, schody, które co roku naprawiano a wśród lata gniły i rozpadały się; on zaś prawie wszędzie zaprowadził żelazo, beton, kamień. Przestrzenie do obrobienia miał ogromne, ale postępując ciągle, wytrwale a konsekwentnie przy małych funduszach, zdziałał bardzo wiele. Koroną tych robót jest pomnik Dietla ze wspinałem wejściem do parku, który byłby ozdobą najpierwszych zdrojowisk europejskich. Przeprowadził też chodniki kamienne na dużych przestrzeniach, budował

drogi na trwałych podmurowaniach, wykonał też kilka kilometrów dróg w parku zwłaszcza ścieżkę terenową i drogę nazwaną ścieżką Mravincicsa. Trudno tu wyliczyć te tysiączne szczegóły jego zabiegów, ale nie można pominąć, że dotychczas bardzo wadliwe gospodarstwo ogrodowe nie przekraczając ram dotychczasowego budżetu, wprowadził na należyte tory. Sprowadził inspektora plantacyj krakowskich, Bolesława Maleckiego, a ten, jako mistrz-administrator zorganizował to gospodarstwo, oddając je swemu ogrodnikowi Michałowi Kozackiemu, który od lat 10 do dzisiaj prowadzi je bez zarzutu a z wielką energią i znajomością rzeczy. Takich pochwał nie możemy zastosować do parku, bo chociaż leśniczy Klimczak robi wszystko możliwe, by jaknajstaranniej utrzymać drogi i wszystkie przestrzenie, odpowiednio zalesiać, ale — park nie jest parkiem a tylko zwykłym lasem, bo tak nakazała ministeryalna Komisja. Za to odpowiedzialną nie można czynić Komisji zdrojowej.

Dr. B. Skórczewski.

TURYSTYKA.

STATUT

krajowego Związku turystycznego.

Nazwa, siedziba, cel i zakres działania.

§ 1. Towarzystwo ma nazwę „Krajowy Związek turystyczny“ po niemiecku: „Landesverband für Fremden und Reiseverkehr in Galizien“ po angielsku: „Galizian traveling Society“ po francusku: „Societe de voyage en Galizie.“ Siedzibą towarzystwa jest Kraków.

§ 2. Celem Związku jest ułatwienie ruchu podróźnych i obcych po naszym kraju.

Członkowie.

§ 3. Członkowie towarzystwa są: a) honorowi, b) zwyczajni.

§ 4. Członkiem honorowym mianuje się tego, kto położył niezwykle zasługi dla Związku.

Członków honorowych mianuje Ogólne Zgromadzenie na wniosek Wydziału, ci członkowie mają prawa członków zwyczajnych, bez obowiązku uiszczania wkładek.

Członkiem zwyczajnym może być każda osoba fizyczna lub prawnicza. Członków zwyczajnych przyjmuje Wydział na podstawie pisemnej deklaracji. O przyjęciu rozstrzyga Wydział, powodów nieprzyjęcia nie jest Wydział obowiązany podawać do wiadomości.

Nieprzyjętym służy prawo odwołania się do ogólnego Zgromadzenia.

Przystąpienie do Związku w charakterze członka zwyczajnego obowiązuje na trzy lata. Po upływie lat trzech, wolno członkowi zwyczajnemu wystąpić z Towarzystwa, tylko z upływem roku administracyjnego za poprzednim pisemnym zgłoszeniem swego wystąpienia przynajmniej na dwa miesiące przed końcem roku.

§ 6. Wykluczenie członka zwyczajnego nastąpić może przez Wydział większością dwóch trzecich głosów obecnych. Wykluczony odwołać się może do Ogólnego Zgromadzenia.

§ 7. mówi o prawach członków.

§ 8. Członkowie są obowiązani przyczynić się w miarę możliwości do urzeczywistnienia celów Związku i opłacać roczną wkładkę.

§ 9. Wysokość wkładki dla osób fizycznych wynosi 10 K. rocznie. Dla wszystkich innych członków (osób prawnych) najmniej kwotę 30 K. rocznie.

Fundusze Związku.

§ 10. Fundusze Związku stanowią: a) wkładki roczne członków, b) subwencje, dary i zapisy, c) wszelkie inne dochody.

Zarząd Towarzystwa.

§ 11. Organami Towarzystwa są: a) Wydział, b) Komitet Wykonawczy, c) Ogólne Zgromadzenie.

A. Wydział.

§ 12. Wydział składa się: a) z delegatów (po jednym) wszystkich osób prawnych opłacających przynajmniej 200 K. rocznej wkładki, b) z 10 delegatów wybranych przez resztę członków Związku na Ogólnym Zgromadzeniu (§ 19 lit. f).

§ 13. Wydział wybiera ze swego grona przewodniczącego i dwóch zastępców, skarbnika i jego zastępcę. Sekretarzem Wydziału będzie kierownik biura Towarzystwa lub jego zastępca.

§ 14. Wydział załatwia samodzielnie wszystkie sprawy Związku o ile nie są wyraźnie zastrzeżone innym organom Związku.

Zwyczajne posiedzenia Wydziału odbywać się będą co 3 miesiące, nadzwyczajne posiedzenie Wydziału musi być zwołane, jeżeli tego zażąda pisemnie przynajmniej pięciu członków Wydziału.

§ 15. W razie potrzeby Wydział może tworzyć specjalne komisje, delegacje i kola miejscowe.

§ 16. Przewodniczący reprezentuje Towarzystwo na zewnątrz.

§ 17. Wydział utrzymuje w Krakowie centralne biuro Związku pod kierownictwem sekretarza mianowanego przez Wydział.

B. Komitet wykonawczy.

§ 18. W skład komitetu wykonawczego wchodzi:

Truskawiec.

przewodniczący, skarbnik, sekretarz i ich zastępcy, oraz dwaj członkowie Wydziału.

§ 19 mówi o ogólnem Zgromadzeniu.

§ 21. Do prawomocności uchwał Ogólnego Zgromadzenia wystarcza obecność szóstej części wszystkich członków a za drugim zwołaniem każda ilość zebranych członków. Uchwały zapadają bezwzględną większością głosów obecnych, obliczonych według wysokości opłaconych wkładek (§ 7).

§ 22. O Sporach.

§ 23. O rozwiązaniu Związku.

Statut przyjęło ś. k. Namiestnictwo we Lwowie reskrypiem z dnia 27 kwietnia 1906 l. 48340 do wiadomości.

— **Wydział Tow. tatrzańskiego** w Krakowie odbył posiedzenie pod przewodnictwem I. wiceprezesa Dra Szajnochy i uchwalił udzielić uczniom seminaryum nauczycielskiego męskiego im. Grzegorza Piramowicza ze Lwowa, urządzającym w Zielone Świąta wycieczkę do Morskiego Oka przez Zawrat, wszelkich możliwych ulg w schronisku Towarzystwa tatrzańskiego zarówno co do noclegu, jak co do pożywienia. W sprawie zapewnienia wycieczce przewodników postanowiono również poczynić odpowiednie kroki. W ogóle jest dążeniem wydziału, aby zapewnić wszelkim tego rodzaju wycieczkom, szczególnie złożonym z młodzieży, odpowiednie ulgi w swych schroniskach i zachęcać tem samem najszersze koła do wycieczek w Tat.y. Dalej rozpatrywano podanie oddziału babiogórskiego o udzielenie subwencji na budowę schroniska pod Babią górą, którego część kosztów poniesie oddział Babiogórski. Uznano ogólnie potrzebą zbudowania schroniska we wskazanem miejscu dla coraz liczniejszych polskich wycieczek od strony Zawoi; od strony węgierskiej istnieje już schronisko zbudowane przez niemiecki *Beskiden Verein*. Wydział uchwalił przyznać odpowiednią subwencję, a prezes oddziału Babiogórskiego, p. Zapałowicz, zapewnił, że z końcem lipca schronisko będzie gotowe. Uchwalono też wypłacić subwencję 500 kor. X. prof. Gadowskiemu na pokrycie kosztów budowy Orlej Perci; nadto już poprzednio komisya dla robót w Tatrach uchwaliła wypłacić X. prof. Gadowskiemu 100 kor. na wykonanie zejścia z Orlej Perci w dolinę Pięciu Stawów. Załatwiono jeszcze kilka innych spraw.

Z zapowiedzianych na Zielone Świąta do Krakowa wycieczek najwcześniej, bo w sobotę rano, tj. 2 b. m. przybyła wycieczka młodzieży gimnazjalnej z Drohobycza, która, zwiedzwszy Wawel, katedrę, Muzeum Narodowe, udała się popołudniu do Wieliczki.

Znaczna część wycieczek przybyła w sobotę wieczorem. Na dworcu oczekiwał przyjeżdżających komitet z muzyką młodzieży gimnazjalnej, która odprowadziła gości do kwater. Główna część wycieczek przybyła do Krakowa w niedzielę rano, mianowicie wycieczka Ślązaków, uczniów rzeszowskiego seminaryum, dzieci z Otfinowa i największa ze wszystkich, bo 600 osób licząca wycieczka ze Stanisławowa. Po przywitaniu przez komitet na dworcu, udały się wszystkie wycieczki razem pod pomnik Mickiewicza, gdzie po pięknej przemowie prof. gimnazjum Dra Zubrzyckiego, złożono dwa wieńce na kamieniu Kościuszki, zaś jeden od wycieczki stanisławowskiej. Sformowawszy następnie pochód, udali się goście na Zamek, gdzie odbyło się uroczyste nabożeństwo z kazaniem, które wypowiedział kanclerz biskupi, ks. prałat Dr. Wł. Bandurski, witając wycieczkowiczów gorącym przemówieniem. Po nabożeństwie złożyli goście wieńiec na grobie królowej Jadwigi, poczem zbrali się na podworce zamkowy, gdzie komitet pod przewodnictwem sekretarza magistratu p. Adama Groelego podzieliwszy zebranych na grupy, wyznaczył każdej przewodnika. Przewodników dostarczyło Koło akademickie T. S. L. Wycieczki podzielono na 16 grup, z tych 10 tworzyła wycieczka stanisławowska.

Plan wycieczek był w ten sposób ułożony, że wszystkie grupy zwiedziły wszystko, co było widzenia godnem,

nie powodując ścisku. Zwiedzono kościoły krakowskie, Wawel, Muzeum narodowe, Uniwersytet, planty i mury miasta, miejsca pamiątkowe, park Dra Jordana, Kopiec Kościuszki itd. Wieczorem udały się wszystkie grupy do kwater, wyznaczonych im przez Komitet.

W poniedziałek rano odbyło się o godz. 8 i pół nabożeństwo na Skałce, poczem wycieczkowcy zwiedzwszy Kazimierz, udali się na dalsze zwiedzanie zabytków i osobliwości krakowskich.

GŁOSY PUBLICZNOŚCI.

Nasi lekarze ordynują

Wodę Krościeńską

ze źródłu Stefana

w chorobach dróg oddechowych i moczowych,
w niezbytach żołądka i jelit.

Polecana przez wszystkich naszych lekarzy, szczeni się dziś z przeszło 1000 świadectw wyłącznie lekarskich.

Rymanów = Zdrój

Willa „Zacisze“

pierwszy pensjonat w Rymanowie. — Dla dzieci troskliwa opieka, według najnowszej metody. — Kuchnia domowa doborowa. — Ceny bardzo przystępne.

Dr. Xawery Gorski

lekarz zakładowy w Szczawnicy

dawna kancelarya Zarządu: Plac Dietla.

Dr. St. Benedykt Kwiatkowski

były I. Asystent kliniki chorób wewn. Uniw. Jagiell.

ordynuje jak w latach ubiegłych od 15-go maja b. r.

w Maryenbadzie („Stadt Hamburg“).

Najprzyjemniejszym do zazywania naturalnym środkiem przeczyszczającym jest woda ze źródła

Franciszka Józefa

„Królowa wód przeczyszczających“. Odnaczona na dziesięciu międzynarodowych wystawach ostatnich lat dwudziestu, 10- złotymi medalami.

Rozmaitości.

Krynica. Trzecia lista gości t. j. do 6-go b. m. wykazuje rodzin 626, osób 1.092.

Rabka. Pierwsza lista gości przybyłych od 15 maja do 5 czerwca b. r. osób 291.

Z Ciechocinka. Pierwsze siedem list gości przybyłych do Ciechocinka wykazują obecność 1306 osób. Oczywiście cyfra ta nie może być ścisła z tego powodu, że urzędowa lista podaje jedynie te osoby, które zameldowały się w zarządzie i wykupiły bilety sezonowe. Zresztą od wydania listy urzędowej, kilkaset osób świeżo przyjechało, tak że liczbę gości przybyłych do Ciechocinka, obecnie oznaczyć można

na jakieś 1500 osób. Dr. L. Lorentowicz w Ciechocinku, podaje w K. C. cele nowozałożonego przez grono lekarzy zdrojowych „Towarzystwa Przyjaciół Ciechocinka a więc:

1) Naukowe badanie Ciechocinka pod względem geologicznym, metereologicznym, balneologicznym i higieniczno-sanitarnym.

2) Popieranie usiłowań prywatnych, dążących do leczniczego i kulturalnego rozwoju Ciechocinka.

3) Założenie w Ciechocinku kuchni higieniczno-dyetycznej.

4) Uprzejmianie i ułatwianie członkom pobytu w Ciechocinku.

Kurjer Ciechociński sezonowe pismo literacko-społeczne, poświęcone sprawom i stosunkom miejscowym, ukazał się 1 czerwca. Numer pierwszy nadzwyczaj obfity w treść fachową i bogatą kronikę przedstawia się okazałe, z czego ważniejsze rzeczy podajemy naszym czytelnikom. Nowemu wydawnictwu zaszyliśmy szczerze „Szczyść Boże“.

Otwarcie sezonu kąpielowego w Ciechocinku. 21 maja nastąpiło uroczyste otwarcie sezonu kąpielowego. Rozpoczęło się ono nabożeństwem w miejscowym kościele, odprawionem przez kapelana tutejszego ks. kanonika Mireckiego, następcy zmarłego przed rokiem sędziego ks. Lutoborskiego. O 12-tej wpołudnie, zebrani w galerji lekarze zdrojowi pod wodzą lekarza zakładowego d-ra Dembickiego, kolejno oglądali wszyskiez miany, ulepszenia i innowacje, za prowadzone w zakładzie w ciągu ostatniego roku.

Profesor Dr. Leon Marchlewski z Krakowa, bawi od kilku dni w Krynicy, celem dokonania szczegółowego rozbioru chemicznego wody z nowo ujętych źródeł mineralnych „Słotwinki“ i „Karola“.

Sprowadzenie wody ze źródła Słotwińskiego w Krynicy. Celem zaradzenia brakowi kąpeli mineralnych w głównym sezonie, postanowił zarząd zdrojowy sprowadzić rurociągami wodę ze źródła Słotwińskiego do łaźniek mineralnych, gdzie na I piętrze urządzono 4 gabinety kąpielowe o 7 wannach. Gabinety te oddane zostaną do użytku gości kąpielowych z dniem 1-go lipca b. r. Roboty instalacyjne wykonuje znana w kraju firma krakowska „Inżynier L. Nitsch i Spółka“.

Kronika Iwonicka. Do 10-go czerwca rb. przybyło około 700 osób, więcej przeto, niż o tym czasie w roku zeszłym. Wyjątkowo bardzo dużo osób z Królestwa. Iwonicz przybrał swoje piękne szaty i ze spokojem oczekuje... wielkiego sezonu. Nie boi się narzekań na brak pomieszczeń, bo przybył jeden wielki dom murowany. Założono nowe skwery w parku zakładowym, zaprowadzono w łaźniach kilka wanień porcelanowych. Na deptaku otworzyła znana firma lwowska Starka, sklep galanteryjny a zakład fryzjerski objął p. Roman z Krakowa. P. Orda tak dobrze znany publiczności iwonickiej „jadłodawcz“ odznaczony w tym roku na wystawach kucharskich w Wiedniu i Krakowie pierwszymi nagrodami — przyjechał no... i poleca się. X.

Krynica. Sprawozdanie Komisji Zdrojowej za rok 1905 podaje ogólny dochód brutto 52.283 K. 13 h. a więc o 861 K. 58 więcej aniżeli w r. 1904.

Bawiło w r. 1905 osób 7.405 czyli o 1.051 więcej jak w sezonie 1904 r. W sumie 7.405 mieści się 1.267 osób z Królestwa Polskiego.

Międzynarodowa wystawa higieniczna odbędzie się w roku 1909 w Dreźnie. Na ten cel przeznaczą rada miejska 200,000 M.

W Karlsbadzie czyni miejscowe Towarzystwo lekarskie starania, by miasto założyło międzynarodowy zakład leczniczy dla niezamożnych lekarzy.

Towarzystwo „Esperanto“. Pierwsze towarzystwo w Galicyi dla nauki i propagandy międzynarodowego języka Esperanto ukonstytuowało się we Lwowie. Walne Zgromadzenie odbyło się w sali szkoły realnej przy udziale 156 członków, uczęszczających równocześnie na pierwszy kurs języka „Esperanto“ pod kierunkiem p. Łazicy.

Do zarządu wybrani są pp. Dzieślewski, Dzikowski,

Libański, Łazica, Mokłowska, Reiner, Sedlaczek, Skalski, Urbański. Wybrano również komisję rewizyjną. Ożywiona dyskusya toczyła się nad sprawami propagandy języka Esperanto, zaznajamiania o znaczeniu tegoż dla szerokiej warstw publiczności, udziału w kongresie itd.

W Krakowie zawiązało się podobnie Towarzystwo z inicjatywy ludzi dobrej woli, a już 9 b. m. odbyło się pierwsze Walne Zgromadzenie przy udziale 100 członków. Do Zarządu wzbrano pp. Bilińskiego, Dębickiego, Jarockiego, Kościeckiego, Rosnera, Rosenberg, Szymańskiego, Dr. Schudmaka i Silbersteina. Wydział po ukonstytuowaniu się, zastanawiał się nad sprawą propagandy itd. —

Odpowiedzialny redaktor i wydawca:

Zygmunt Rosner.

NADESŁANE.

Za rubrykę „Nadesłane“ Redakcja nie odpowiada.

Pierwszorzędna Pracownia
SUKIEN MĘSKICH
= Leona Grabowskiego =
właściciel firmy
Gabryel Grabowski
w Krakowie, ulica Szpitalna L. 36.
Telefon 561.
Materyały i krój angielski.
Wykończenie artystyczne.

Francensbad - Zdrój Natalii

SZCZAWA LITOWA
NAJZASOBNIEJSZA W KWAS WĘGLOWY
WYPRÓBOWANA I POLECANA PRZEZ
LEKARZY, JAKO ZNAKOMITY NAPÓJ
= LECZNICZY I DYETETYCZNY. =
**FRANCENSBADZKIE ORYGINALNE
WYCIĄGI BOROWINOWE WYRABIANE
W ZARZĄDZIE MIEJSKIM (zielono-białe
opakowanie).**
Składy w Galicyi:
Kraków: Aptekarz Konstanty Wiszniewski.
Lwów: Rudolf Weinreb, c. k. nadworny do-
stawca.
Tarnów: N. Trauma Syn.
Przemysł: S. Ochsenberg.
Do nabycia we wszystkich składach wód mine-
ralnych, aptekach i drogueryach albo wprost
z Franzensbader Mineralwasser Versendung.

Szczawa
Krondorfska
uznana za
najlepsza i naturalna.

Reprezentacje: Kraków, Grodzka 48.
Lwów, Sykstuska 31.

Franciszka Józefa
Woda gorzka jest najlepszym
naturalnym
środkiem oczyszczającym.

Ściśle naturalne napełnianie.

SZCZAWA ALKALICZNA
KLÖSTERLE
przy Karlsbadzie

Woda stołowa o bardzo przyjemnym smaku

Leczy skutecznie:

gościec, dnę, rwę kulszową, cukrówkę, cierpienia
narządu moczowego, nerek i pęcherza.

Działa łagodnie moczopędnie.

Püllna: naturalna woda gorzka, słynna
na cały świat.

Püllna: znana przeszło od 100 lat —
bardzo liczne lekarskie uznania.

Püllna: do nabycia we wszystkich han-
dlach.

ZARZĄD ŹRÓDEŁ „KLÖSTERLE“ i „PÜLLNA“

Józef Weber.

Główny skład:

Klösterle obok Karlsbadu (Czechy).

OGŁOSZENIA.

Za dział inseratowy Redakcja nie odpowiada.

Nazwa każdego źródła oznaczona na
kapsułkach i etykietach.

Powszechnie słynne Wody Mineralne
ZE ŹRÓDEŁ

VICHY

Własność Rządu Francuzkiego.

Polecane przez pierwsze powagi lekarskie.

CÉLESTINS: W chorobach nerek, pęcherza i kanału mo-
czowego, podagrze i chorobie cukrowej.

GRANDE-GRILLE: W chorobach wątroby, przy
dolegliwościach kiszek i ka-
mieniu żółciowym.

HOPITAL: Przy wszelkich dolegliwościach wskutek złego
trawienia.

Do nabycia we wszystkich składach Wód mineralnych i Aptekach.

NAJLEPSZA
“APENTA”
NATURALNA WODA GORZKA.

SKŁADY: J. Wentzl; apt. Konstany Wi-
szniewski i Józef Goldwasser.

MATTONIEGO

WODA GORZKA

wszędzie do nabycia.

Zakład reprodukcji fototechnicznej
T. JABŁOŃSKI i SPÓŁKA

w Krakowie, ul. Franciszkańska L. 4,

podejmuje się wykonania wszelkich klisz na miedzi, mosią-
dzu lub cynku, mających służyć do ilustracji wydawnictw
naukowych, artystycznych, oraz do wszelkich publikacji
przemysłowych, reklamowych (ogłoszenia, cenniki, marki
ochronne i t. d.)

Istniejący przy powyższym Zakładzie

ZAKŁAD FOTOGRAFICZNY

wykonywa wszelkie prace w zakres artystycznej fotografii
wchodzące.

Letnie wydanie „Przewodnika“
wyszło i jest w wagonach kolejowych.

VITA * VITA *
Świetne wyniki lecznicze!
VITA
Najczystsza rodzima
SZCZAWA ALKALICZNA SODOWA.
Wypróbowana i zalecana na podstawie
licznych orzeczeń lekarskich w
dnie, skazie moczanowej,
chorobach żołądka, jelit i pęcherza.
Swoisty środek przeciw zgadze.
Na składzie we wszystkich aptekach i handlach wód mineralnych.
Składy główne dla Galicji:
Kraków: J. WENZL, handel wód minera-
KONST. WISZNIEWSKI, apteka.
Lwów: Rud. Weinreb, k. dost. dw. r.
VITA * VITA

WODOCIĄGI

dla miast, gmin, folwarków, zakładów kąpielowych, fabryk, ogrodów, gmachów publicznych, domów prywatnych i t. d. Poszukiwanie i uchwycenie źródeł. Wiercenie studzien. Ustawianie pomp. Instalacje domowe z klozetami, łazienkami itd.

CENTRALNE OGRZEWANIE

wszelkich systemów i wentylacje.

= ŁAŻNIE MECHANICZNE =
PRALNIE i SUSZARNIE i t. d.

PROJEKTUJĄ i WYKONUJĄ:

Inż. Leonard Nitsch i Ska Kraków, Kolejowa 18.

Najlepsze referencje z dotychczas wykonanych robót. Kosztorysy bezpłatnie.

JÓZEF MAYER

w Stanisławowie, ul. Sobieskiego L. 22.

GŁÓWNY SKŁAD

wód mineralnych naturalnych,
soli leczniczych i kąpielowych.

Ceny umiarkowane.

W Krynicy Willa „Pod Wisłą“

pensjonat E. Burzyńskiej, wdowy po profesorze Uniwersytetu. Wewnętrzne urządzenie budynku zapewnia wszelkie wygody. Kuchnia prowadzona jest wzorowo. Do utrzymania życia towarzyskiego służą liczne rozrywki, do wspólnego zaś użytku gości salon z fortepianem, czytelnia gazet i biblioteka. Młode panienki przybywające bez osób starszych, znajdują tu zawsze troskliwą opiekę.

W maju i czerwcu ceny znacznie niższe.

Tylko 1 kor. 20 hal.

kosztuje 5 arkuszy tej samej treści. — Tylko 80 hal. kosztuje 1 arkusz (pierwszy). — 100 arkuszy tej samej treści tylko 10 koron. — Przepisuje się wszelkie skrypta, skargi, kontrakta, sztuki teatralne i t. d.

Biuro pisania na maszynach

Br. Krasickiego, Kraków, ul. Szewska L. 15.

(Posiada dziewięć maszyn).

Około 400 kupien, sprzedaży, wolnych posad, wszelkich informacji i t. d. zawiera każdy numer czasopisma „INTERES“. Wychodzi 8, 18, 28 każdego miesiąca. — Roczna prenumerata 10 koron, półroczna 5 koron, kwartalna 2 koron 50 halerzy.

Adres: Redakcja i Administracja „INTERESU“, Kraków, ulica Szewska L. 15.

Dla Niedokrewnych Hygea Perle

Naturalne wino czerwone.

Wyłączne zastępstwo w Reprezentacji
Szczały Krondorfskiej

Kraków, ul. Grodzka 48. — Telefon 308.

WIEDEŃSKI

Bank Związkowy

Telefon Nr. 57 Dyrceka **Filia we Lwowie** Telefon Nr. 358 Kanton wymiany.

we własnym gmachu
przy ul. Jagiellońskiej L. 3.

Złatwia wszelkie interesa bankowe oraz transakcje w zakres kantorów wymiany wchodzące a mianowicie: Przyjmuje **wkłádki w rachunku czekowym i bieżącym.**

Przyjmuje **wkłádki na 3-6% książeczki wkłádkowe.** Oprocentowanie rozpoczyna się z dniem następnym po złożeniu wkłádki a kończy się z dniem poprzedzającym podjęcia wkłádki. Podatek rentowy opłaca bank z własnych funduszów.

Eskontuje weksle, otwiera kredyty i udziela zaliczki w podkład papierów wartościowych. Przeprowadza wszelkie obroty **giełdowe** na targach krajowych i zagranicznych.

Kupuje i sprzedaje papiery wartościowe, waluty i przekazy na zagraniczne miejsca.

Zakład zastawniczy udziela zaliczek na kosztowności i papiery wartościowe.

Żądać prosimy **Podbipięty** dla Diabetyków, najlepszej i najzdrowszej wódki na świecie, niesłodzonej z Fabryki wódek ROMANA MARCZYŃSKIEGO Kraków-Zwierzyniec.

Zakład dla leczenia chorób kobiecych

pod kierunkiem

Dr. M. CERCHY i Dr. T. PIOTROWSKIEGO

Kraków, Podwale L. 12.

Leczenie spraw zapalnych, zwłaszcza przewlekłych około- i przy-macicznych zmian chorobowych w przydatkach i mięszu macicy, niedokształtu macicy, zaburzeń w miesiączkowaniu, nadmiernego otłuszczenia brzucha, niedowładu jelit. Leczenie gorącym powietrzem (met. Bier-Polano), długotrwałe gorące irygacje, ułożenie na równi pochyłej (planum inclinatum) z równoczesnym obciążeniem zewnętrznym i wewnętrznym (kolpeuryza powietrzna i ręciowa), mięsienie mechaniczne, gimnastyka lecznicza (met. Thure-Brandt), mięsienie elektryczne, zastosowanie lecznicze prądu elektrycznego (met. Apostoli), galwanizacja, faradyzacja, elektro-liza, kataforeza.

Zakład otwarty od 8-12, 4-6 i prowadzony tylko przez lekarzy.

Kto

pragnie **korzystnie** zaopatrzyć się w jakiegokolwiek artykuły żelazne dla gospodarstwa rolnego lub domowego, dla celów przemysłowych i t. p. — niech we **własnym** interesie nie zaniedbuje zażądać cenników i oferty od firmy

Jan Schumann

Lwów, Akademicka 3,

Dom handlowy i techniczny.

Główny skład i zastępstwo na Galicyę firmy
Hutter & Schranz.

SIATKI, DRUTY KOLCIASTE,
OGRODZENIA i t. p.

JÓZEF GORECKI

Fabryka siatek, mebli konstrukcji żelaznych i wyrobów ornam. kutych w Krakowie, ul. św. Wawrzyńca l. 26. Telefon Nr. 277.
Magazyn: ul. Starowiślna l. 44 (parter).

MIĘDZYKARODOWE PRZEDSIĘBIORSTWO HANDLOWE
(szczególnie z Rosyą),

N. KATZNER

Dom spedycyjny i komisy w Podwoleczyskach, Wołoczyskach, Brodach i Radziwiłowie.

Stale taryfy przewozowe (Stawki) do Rosyi i z Rosyi wraz z wszelkimi kosztami oraz fachowe ocenie.

Wywóz wełny drzewnej i desek na skrzynki do jaj. — Adres: N. Katzner w Podwoleczyskach.

Poleca wyroby z kamienia porfirowego: płyty posadzkowe, kločki brukowe, nagrobki, schody, coki i piramidy, bruki i tocydła (t. zw. Trembowelskie) z własnych kamieniołomów po umiarkowanych cenach.

Lecznica Dra Cezara Komorowskiego

Zakład
wodoleczni-
czy.

Kąpiele
mineralne.

Inhalato-
ryum.

Pokoje
dla chorych.

Sala
porodowa.

Stacya
zdrowotna
dla prze-
jezdnych do
uzdziejowisk
naszych.

Sala
do elektro-
mechano-
terapii.

Ambulato-
ryum
ginekol.-chi-
rurgiczne.

Kraków — Dębni — Poczta 112.

DOM ZDROWIA dla umysłowo chorych Dra Karola Żuławskiego

w Krakowie, ulica Długa L. 82, Telefon 159.

Przyjmuje osoby dotknięte chorobą umysłową, alkoholistów, morfinistów, jakoteż osoby dotknięte wszelkiego rodzaju nerwicami, połączeniemi ze zбочeniem umysłu. Leczenie odpowiednio do postępów nauki, hydro- i elektro-terapia w miarę potrzeby. — **Dom Zdrowia istniejący od 15 lat, urządzony z komfortem, nie ustępuje w niczem pierwszorzędnym zakładowi zagranicznym.** Staranna opieka lekarska, wszelkie wygody i towarzyskie życie wśród rodziny są zapewnione.

Ceny wraz z opieką lekarską i zupełnem utrzymaniem od 5 do 10 złr. dziennie, stosownie do umowy i do wymagania.

Właściciel Zakładu przesyła na żądanie program, jakoteż udziela wyjaśnień ustnych lub pisemnych.

Prof. Dr. K. Żuławski
kierownik Zakładu.

Dr. Stanisław Jankowski
lekarz Zakładowy.

Nawet najwybredniejszych smakoszy potrafią
zadowolnić Tutki cygaretowe

FRAM

z watą „Salvesol-Noris“.

Bibułka zrobiona jest z najdelikatniejszych włókien liści morwowych, więc nic dziwnego, że pali się lekko i równo, a dym jest łagodny i chłodny. Własności te podwyższa jeszcze umieszczona w ustniku

„WATA SALVESOL“.

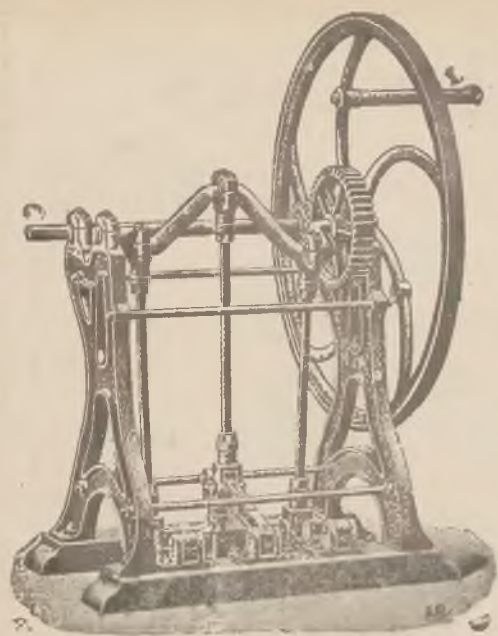
Nadaje się do tytoni lekkich, mniej niż średnio mocnych — wskutek swego nader delikatnego włókna roślinnego. — Każdy palący tytoń, chcąc uniknąć zatrucia **nikotyją**, powinien palić tylko w cygarniczkach szklanych z watą „Salvesol“.

Oryginalny pakiecik „Waty Salvesol“ wystarcza na 200—400 papierosów lub cygar.

1000 sztuk Tutek „Fram“ 3 K. — 10 Cygarniczek 1 K. 20 hal.
Pakiecik Waty „Salvesol“ 30 lub 60 halerzy.

Zakład przemysłowy wyrobów papier. „Noris“

Mr. W. BEŁDOWSKI, Kraków, 2.

Konces. Zakład studniarski S. MAŁOCHLEBA

Lwów 2, przy ulicy Grodeckiej L. 143

Wykonuje we Lwowie i na prowincyi:

Studnie kopane i wiercone zwykłe

tudzież większych rozmiarów dla centralnych stacyj elektrycznych, browarów, gorzelń, tartaków i t. p. zakładów.

Uskutecznia otwory wiertnicze do 50 cm. średnicy i niżej, tudzież wszelkie roboty w zakres studniarstwa wchodzące oraz

dostarcza Pompy

wszelkich systemów po najprzystępniejszych cenach.

NAJWIĘKSZY i PIERWSZY KONCES.

ZAKŁAD POGRZEBOWY

„POMPES FUNEBRES“

A. Szafrńskiego

Kraków, ulica Kopernika L. 32.

FILIA: ulica Mikołajska L. 16.

TELEFON Nr. 51.

Urządza pogrzeby od najwspanialszych do najskromniejszych, rzetelnie, po nader umiarkowanych cenach i ze ścisłą punktualnością.

Własny wyrób trumien oraz wszelkie wyroby kamieniarskie.

Zakład podejmuje się przewozu i sprowadzania zwłok ze wszystkich krajów Europy.

Kredyt osobisty!

Z poręczeniem i bez tegoż, dla oficerów, lekarzy, duchownych, urzędników dworskich, państwowych i prywatnych, nauczycieli, kupców, przemysłowców, handlowców, pań uprawnionych do pensyi i osób prywatnych wszelkiego rodzaju na 1/4—25 lat na spłaty miesięczne, 1/4, 1/2 lub całoroczne, przyczem kapitał i odsetki równocześnie się umarzają!

Specyalność: kredyt osobisty w myśl ankiety parysko-wiedeńskiej (kapitalizacja dochodu).

4°! 4°! 4°! 4°!

Kredyt rzeczowy!

od 300 kor. w górę na I. II. i III. hipotekę dla właścicieli realności, gruntów, domów czynszowych, willi, fabryk, zakładów kąpielowych, młynów, wód mineralnych i innych, kamieniołomów, wogóle nieruchomości wszelkiego rodzaju aż do 3/4 części wartości szacunkowej.

Kredyty budowlane!

na budowę wszelkiego rodzaju w 2—3 ratach w miarę postępu budowy.

Konwersye długów bankowych i prywatnych.

Kredyt wekslowy i reeskont dla kupców!

Nadzwyczaj rzetelnie! Szybko! Dyskretnie przez pierwszorządne krajowe i francusko-angielskie instytucye.

Pierwszorządne referencye! — Proszę żądać prospektu. — Uprasza się o markę pocztową na odpowiedź.

MELLER L. EGYED, Budapeszt
V., Koháry-utca 19/B.

Świeże

Wody mineralne

do każdej stacyi kolejowej wysyła

Specyalny skład wód

N. Trauma Syn

Tarnów, Hotel Krakowski.

Ceny umiarkowane.

PIERWSZEJ KRAJOWEJ PAROWEJ

FABRYKI WYROBÓW SPOŻYWCZYCH

BOGDANÓWKA-LWÓW

Mikołaj Ludwig następcy

poczta Lwów 15.

Kraków KRUPIŃSKI Pędzichów 11.

Płaszowska parowa Fabryka

Dachówek i Cegieł

Stow. zarejestrowane z poręką ograniczoną.

Biuro: KRAKÓW, ul. GERTRUDY L. 8,

poleca: dachówkę tłoczoną i ciągnioną, drewny różnych kalibrów, cegły maszynowe, okładzinowe i fasadowe po cenach przystępnych.

ZARZĄD.